

NAŠ GLAS

Glasilo javnih namještenika u kraljestvu Srba, Hrvata i Slovenaca.

— Cijena u prodaji 1 K 50 ml. —

Naš Glas izlazi u tjednu svakog četvrtka.
Godišnja pretplata K 72—
Polugodišnja „ 36—
Četvrtgodišnja „ 18—
Za inozemstvo dodati poštarinu. Oglasi po
cjeniku.

— Цена у продаји 1 К 50 фил. —

Наш Глас излази седмично сваког четвртка.
Годишња претплата К 72
Полугодишња „ 36
Четвртгодишња „ 18
За иновемство додати поштарину. Огласи
по тарифи.

Uredništvo: Ljubljana, Rimska cesta št. 20/II. Rokopisov ne vrača, ako se ne priloži snamk. Dopise v latinici in cirilici sprejema le podpisane in zadostno frankirane. Rokopise je pošiljati samo uredništvu v Ljubljani. Hrvatske in srbske dopise je pošiljati le potom organizaciji, ki so za vsebino odgovorne.

Upravištvo: Na naročila brez denarja se ne oziramo. Naročnina naj se pošlje po nakaznici oziroma položnici le v Ljubljano, Vodnikov trg št. 54. Tja je pošiljati tudi zbirke za naš tiskovni sklad.

Uredjenje beriva javnih namještenika.

Riješenje našega i riječkog pitanja nema zapravo nikakvih dodirnih točaka, ipak bi se moglo svrstati u istu kategoriju: o njima se uvijek piše, uvijek upozorava na njihovu prešnost i neodgodivost, a nikada se ne riješava.

Pored svih protestnih skupština i pisanja novinstva, kraj zgražanja svega kulturnoga svijeta bani se d' Anunzio u Sušaku, a dnevna štampa i dalje piše o riješenju riječkog pitanja.

Pa zar nije i s nama na navlas tako? I mi smo sazivali protestne skupštine, stvarali ondje rezolucije, molili, zaklinjali, upozoravali na težinu našega stanja, na prešnost riješenja našeg pitanja, uvjerali već sav svijet, da živimo gotovo već ispod ljudskog dostojanstva, a sada smo tamo, gdje smo prije bili. Učinilo se nije tako reći ništa, a teren se naše bijede proširuje kao i d' Anunzijsvo okupacijono područje.

Naši su državniči uvjereni o neodrživosti javnih namještenika u ovome stanju, što dokazuju time, da dobacuju javnim

namještenicima mrvice. Kad im već dodijaju njihove molbe, riješavaju to pitanje uvijek provizorno, dosad za tri mjeseca, pa opet za tri, a sada samo za jedan mjesec.

Valjda ne dospjivaju, da se tim pitanjem zabave ozbiljnije i da napokon definitivno urede pitanje beriva i prava svojih namještenika.

O posljednjim ovim dodacima već smo pisali u posljednjim brojevima našega glasila, da je to bruka i za nas i za one, koji nam ovako daju milostinju. Središnji odbor SJN., koji tu akciju vodi, nema još od strane vlasti nikakvih informacija, da se što radi o uredjenju naših prilika.

Medjutim već sama činjenica, da je ministarski savjet ove dodatke podijelio samo za ovaj mjesec, dokazuje nam, da je valjda ipak definitivno riješenje toga pitanja došlo na dnevni red.

Dopuštamo, da to nije posao od jednoga dana i baš zato bismo htjeli upozoriti sve zvane faktore, da se ne ćemo više moći zadovoljiti samo provizornim, privremenim riješenjem ili možda samo produljenjem ovih lipanjskih doplataka. Mi smo dali dovoljno vremena onima, kojima je na brizi taj posao, da ga u detalje izrade.

Mi smo i svojim predstavkama, rezolucijama, novinskim člancima dali otprilike i način, kako da se to pitanje riješi i odakle da se namaknu sredstva, pa možemo punim pravom zahtijevati, da se na našu usupljivost više ne računa. Bijeda je već tolika, da treba već jednom brzo i energično pomoći. Nama se nemože predbacivati, da nijesmo imali obzira s mladom državom, da smo silom htjeli glavom kroz zid, da nijesmo bili susretljivi. Mi smo na svojim leđima nosili terete i napore oko gradjenja temeljnega kamena naše nove države, mi smo zanemarili i pustili s vida sve lične interese za opće dobro države i državljana, mi smo radili onda, kad su se gospoda ministri svadjali. Sada želimo, da ta nova država, kojoj su stupovi, podignuti našim radom, više ne drnaju, bude i prema nama obzirna i učini svoju dužnost, pa nas izvadi iz bjede, u kojoj se nalazimo i u koju smo zapali radeći za opće interese svih državljana.

Mi očekujemo i pouzdano se nadamo, da će pitanje uredjenja naših beriva biti sada, već narednih dana, tako uredjeno, da ćemo biti s njime svi zadovoljni. Mi to i zahtijevamo i kao državljani i kao namještenici, da se naš trud i rad i do-

LISTEK.

Koncentracija intelektualaca.

Francuski pisac Henri Barbusse spada danas među prve duševne vodje svoje zemlje.

Njegove ideje postaju idejama svih intelektualaca na svijetu. To je čovjek, koji se usred evropskog rata i usred rasplamsanog nacionalizma svog naroda usudio protestirati protiv nečovječnog klanja ljudstva i protiv ponižavanja ljudskog dostojanstva. Javno je mnijenje ustao protiv njega, a „generalštab“ ga dostao na frontu. Proglasili su ga nepatriotičnim, ali on se u streljačkom jarku nije „opametio“, već je sve muke proživljavao i poslije krvlju svojom napisao roman „Oganj“ (Le feu), dnevnik jedne karijere: grozne slike gledanih grozota.

Bio je to krik velike duše, koji se čuo po svoj Francuskoj, a poslije rata odjeknuo u svim prosvjetljenim zemljama.

Kod nas ga je preveo dr. N. Andrić u svojoj „Zabavnoj biblioteci“, da upozna

naš svijet s velikim djelom i s velikim piscem. Knjiga je postala evanglijem franceskih intelektualaca, a prodavala se u 5000 primjeraka na jedan dan! Poslije „Uskrsnuća“ Lava Tolstoga nije se ni jedan roman dostao veće slave.

No Barbusse nije stao na pola puta. Lanjske godine izdao je svoj drugi „ratni roman“ i nazvao ga „Clarté“ (Vedrina), roman demobilizacije, kad se napačeni i osviješteni ratnik vraća kući, da svoje tjelesne i duševne muke sredi, pa da započne novi život, koji ima čitav svijet da preobrazi. Tako je Barbusse postao propagator svjetske pravde i istine rušeći vjeru u „svjetsku historiju“, koju naziva „biblijom bludnja“. Ne pozivlje on na ustanak narode i mase, nego čovjeka, intelektualca. Ima da se stvori novi socijalni red: čovječnost, humanost, koja će sve dovesti u sklad.

Pod vodstvom Barbusseovim osnovao se u Parizu savez za koncentraciju svih intelektualaca pod imenom „Clarté“. Proklamaciju je napisao Barbusse sam: „Intelektualce okuplja novi duh oslobođenja, koji će dati ljudskom društvu novo

lice. Duševni radnici hoće, kako im je i dužnost, da doprinesu svoj dio konačnom preporadjanju čovječanstva, od kojega se sve može očekivati, jer je jednostavno i pravedno. Preporadjanje ovo do danas nije bilo ništa drugo nego lijepo svjetlucanje ili veliko hvatanje sape prije pravog posla. Ono je još na mnogim krajevima svijeta, usred tutnjavine, pomračeno srdžbom i revoltom, proganjano ili fanatizirano, izloženo strašnom zaplijusivanju ekscesa. Intelektualci hoće dakle, da se — pošto su se upoznali i pobratili — zajedničkim silama obrate na sve žive ljude, da ih podbodu, pouče, obrane i udruže, da se s njima i za njih izradi bolja budućnost.“

Ovo su osnovne ideje u programu te velike duševne propagande, koja ima da obuhvati cio svijet. To je pendant Lenjinove nauke, to je komunizem duha. Dolaze se manualni radnici organiziraju, dok jačaju falange svoje treće, internacionalne, ne smiju nikako za njima da zaostaju duševni radnici, kojima je niveau svakako viši i cijena za čovječanstvo veća. I oni se moraju organizirati, moraju se koncen-

stojno naplaćuje. Ne čemo trpeti, da naši dohodi i dalje budu takovi, da su ispod dostojanstva i nas i države. Nezadovoljstvo medju javnim namještenicima uslijed toga, što ih država zanemaruje, ne bi bilo uputno više izazivati; centralni bi odbor SJN. morao pustiti kormilo iz svoje ruke i prepustiti članove, da se sami bore za svoja prava. Na to je državna vlast od strane toga odbora već upozorena. Provizorno rješenje uredjenja naših beriva došlo bi u ovaj par vrlo nezgodno, pa je naša dužnost, da upozorimo na to javnost i državnu vlast.

Ovaj se put pouzdano i sigurno očekuje definitivno rješenje pitanja i to neka imadu pred očima oni, koji se njima bave, i koji su odgovorni i državi i narodu za svoje čine.

Naši protesti.

Vajeni razočaranj, so bili državni namešćenci vnovič presenečeni z draginjskimi dokladami za mesec junij t. l. Dočim je dnevno časopisje med seboj tekmovalo, da pokaže široki trgovski javnosti položaj javnih namešćencev v čim najbolj roznati luči in jih je oblagodarjalo danes s 25 odstotnim, jutri s 100 odstotnim poviškomo dosedanjih službenih prejemkov, je vlada z junijsko draginjsko naredbo potegnila čez račun drž. namešćenca velik križ in mu jasno povedala, da se ta povišek naša na decemberske doklade in ne na dosedanje službene prejemke. Resolucija javnega shoda z dne 16. aprila t. l. je torej izvenela brez odmeva. Ogorčeni vsled takega postopanja osrednje vlade so priredili javni namešćenci po „Osrednji zvezi javnih namešćencev in upokojencev za Slovenjo“ dne 7. t. m. v dvorani hotela „Union“ protestni shod, ki se ga je udeležilo do 2500 tovarišev vseh pri Zvezi včlanjenih strokovnih organizacij.

Shod je otvoril Zvezin predsednik Maks Lilleg in poudarjal razloge, ki so nas privedli do protestnega shoda.

Na shodu 16. aprila smo nepobitno dokazali, da nam zbog vedno rastoče draginje s prejemki, katere nam določa decemberska naredba, ni več mogoče živeti. Dokazali smo, da ti prejemki ne zadostujejo za živila in da je popolnoma izklju-

trirati, a to im je još lakše postići nego manuelnim radnicima, jer ne trebaju istom svoju publiku odgajati ili je nasilno privlačiti. Razvijen duh sam će od sebe težiti u kolo više razvijenih duhova i oploditi će se u njihovu spoju, u njihovu komunizmu. Taj komunizam ne može nikako doći u sukob s komunizmom manuelnih radnika. Što više oni se upotpunjuju kao duša i tijelo, da stvore novog čovjeka, koji nikad neće okrvaviti svoje ruke i okaljati svoga srca bratoubilačkim ratom, pa tako služiti kao sredstvo starim ljudim tradicijama čovječanstva. To je taj veliki čovjek budućnosti.

Zato smo s radošću čitali, da se i u našem kraljevstvu počelo misliti na koncentraciju intelektualaca. U Beogradu se nedavno konstituirao za sva tri naša plemena „Savez umnih radnika“ pod predsjedništvom prof. Cvijića. Ako taj „savez“ ne ide samo za koncentracijom umnih radnika u užem smislu, to jest ne samo naučenjaka, pisaca, profesora itd., nego ako se proširi na svu inteligenciju našega naroda u duhu Barbusseovom, onda ga od srca pozdravljamo kao prvi naš po-

čeno, da bi nam bilo moguće si nabaviti prepotrebna oblaćila in obutev. Zahtevali smo, da vlada določi nekakšen eksistenčni minimum do časa, ko nastanejo redne razmere ali pa nam plače definitivno uredi. V svrhu nabave najpotrebnejše obleke smo zahtevali enkratni nabavni prispevek.

Da so bile naše zahteve opraviljene, je priznala vsa javnost in tudi deželni predsednik, ko mu je deputacija predložila dotično resolucijo.

Osrednja vlada pa se na resolucijo ni najmanj ozirala.

Nabavnega prispevka naredba sploh ne omenja. Zvišala je samo decemberske doklade za 25%, to je celokupne današnje prejemke za približno 10% in s tem jasno pokazala, da nas omalovažuje, ne priznava, ali pa da naših razmer ne pozna. Ker draginje nismo zakrivili mi in je s svojimi prejemki ne moreme paralelizirati, moramo to milošćino s protestom zavrniti.

Pozivljamo javnost in vse politične stranke, da nas rešijo katastrofe. Če poginemo mi, se zrušijo z nami vred tudi vsi za ustavno državo neobhodno potrebni življenjski pogoji.

Preti pa nam še druga nevarnost. V Beogradu so sestavili komisijo, katera proučuje novi načrt službene pragmatike. Čeravno je centralna vlada lansko leto s posebno naredbo določila, da se bo načrt službene pragmatike ugotovil sporazumno z organizacijami vseh pokrajin, to edino sprejemljivo načelo naenkrat več ne obstoji. O načrtu službene pragmatike se čujejo razne vesti, ki obetajo celo kopo neprijaznih razočaranj. Zato pa že danes protestiramo proti vsaki določbi, ki bi imela namen kratiti nam s službeno pragmatiko iz leta 1914. pridobljene pravice. Protestiramo tudi proti temu, da bi se načrt službene pragmatike sprejel brez sodelovanja pokrajinskih organizacij javnih namešćencev.

Apelira na javnost in na narodne predstavnike, da vrše ob zadnji uri svojo dolžnost.

Besedo povzame v imenu nižjih uslužbencev uradni sluga tovariš Zorko, ki meni, da bodo javni namešćenci za vse dobrote obračunali s političnimi strankami pri prihodnjih volitvah. (Naglašati pa bi moral v zmislu sklepa ožjega odbora samo enodušnost

kušaj za komunizam duha i čekamo u tom pogledu od njega opsežnu i svestranu propagandu. Što više taj „Savez“ naći će u našem „Savezu javnih namješćenika“ široko polje svomu radu, upravo daljnje zone u razvitku koncentracije intelektualaca.

Dakako naš je „Savez“ još u borbi za dostojnu egzistenciju svojih članova, za kruh i najprimitivnije uvjete svog života, u borbi za staleške interese, te ima u prvom redu praktičnu svrhu. Ali kad tu borbu bar djelomično svlada, moći će i morat će misliti na idealne ciljeve: ujedinjivanje duša u borbi za pravdu i istinu, za humanizam. No već je sad dobro, da u tom digne svoj glas i „Naš Glas“, koji će se vrlo rado dati u službu preporadanja i koncentracije naših intelektualaca. Ta naš Savez javnih namješćenika i jeste zapravo i savez naših intelektualaca, samo treba da svi intelektualci k njemu pristupe!

U to ime naprijed! Napred i napred!

nižjih namešćencev z višjim.) Za njim govori tovariš Vojska, ki izvaja med drugim:

Ko so dne 16. aprila t. l. javni namešćenci na svojem shodu zahtevali zvišanje plač, so vladi na dostojen način obrazložili svoj gmoten položaj. Dokazali so ji, da ne zahtevajo ničesar drugega, kakor zboljšanje svojega bednega položaja. Pokazali pa so tudi, da nočejo imeti nobenega stika z raznimi hujskači in da stojijo, so stali in bodo stali kot najtrdnjša opora države. Med tem časom je prišla na krmilo nova takozvana koncentracijska ali koalicijska vlada. Nova je samo po imenu, kajti v nji so ostali skoro vsi stari ministri. Ko je prišla na krmilo nova vlada, je lansirala v svet sklep, da se dovoli javnim namešćencem za mesec junij 25% zvišanje. Povišanje se pa ni izvedlo od skupnih prejemkov, ampak samo na draginjske doklade iz meseca decembra, kar odgovarja 10% zvišanju današnjih skupnih prejemkov. Javnost je bila o poviških popolnoma napačno podučena, ker je brezbrizno dnevno časopisje poročalo o izdatno višjih poviških.

Vlada je torej dovolila javnim namešćencem 10% povišanje, akoravno so od decembra meseca l. l. z vladnim dovoljenjem cene poskočile za več ko 400%. Danes javni namešćenec ne zasluži niti za prežganko več, o mesu, močnatih jedeh niti ne more govoriti; obleku, obutev je zanj nemogoča.

Za to, kar je storila vlada z javnimi namešćenci, je težko najti besedi, s katerimi bi izrazili svoje ogorčenje.

Gotovo je hotela vlada s svojim nesocialnim postopanjem proti jav. namešćencem tudi pokazati, da se jih ne boji, kar pa z ozirom na aprilsko zmago ni čudno. Vendar ko bodo gospodje v Beogradu prišli k zavesti, se jim bode menda zjasnilo in bodo prišli do prepričanja, da jim je to zmago prinesel javni namešćenec, ker ni hotel slediti raznim hujskačem, ki se hoteli državo ugonobiti. Javni namešćenec je tedaj zato ostal pasiven, ker je bila država v nevarnosti. Vlada si naj ne misli, da vidijo javni namešćenci v vladi državo, oni vidijo v vladi samo ljudi, ki približno ravnotako delajo proti državi, kakor so delali meseca aprila neresni elementi na ulici. Javni namešćenci ne morejo biti za vladne mogotce, če vidijo, da vlada podpira vedno le onega, ki izžema kri in obra pri vsaki priliki javnega namešćenca.

Vlada podpira in štiti le kapitalista, da jim ne oddide dobiček. Javnemu namešćencu ne da niti toliko, da bi mogel pošteno živeti.

Vzrok, da javnim namešćencem ni dovolila več kot 10% zvišanja, leži menda v tem, ker vse časopisje prinaša alarmentue vesti o znižanju cen. Vladi jav. namešćenec javno povedo, da oni tega znižanja do danes še niso občutili, ampak nasprotno!

Javni namešćenci so tega vladnega igrakanja siti. Jav. namešćenci zahtevajo le pravico do življenja, in te pravice si ne dajo vzeti. Javni namešćenec boče ostati pošten, nekorumpiran, vesten delavec in bode zato nastopal proti vsakemu, ki bode podpiral korupcijo in naj ta sedi tudi na ministrskem stolcu.

Javni namešćenci radi zadnje vladne klofute ne bodo klonili, njih odporna sila bode še večja in vodili bodo boj, dokler ne dosežejo popolno zmago.

Predsednik Z. J. Ž. Iv. Deržić prinaša pozdrave jugoslovanskih železničarjev in izjavi solidarnost.

Obžaluje, da predsednik shoda ni imel časti pozdraviti niti enega takozvanih narodnih predstavnikov.

Vzrok naših razmer je popolna pasivnost prečanskih poslancev, ki hodijo v Beograd samo po diete. Ko smo železničarji zahtevali, naj se osnuje v parlamentu odsek za javne nameštence, smo pri naših narodnih predstavnikih našli samo na pomilovalen posmeh. Omenja brezplodna pogajanja, ki so jih imele z osrednjo vlado železničarske organizacije radi služb. pragmatike. Naši predstavniki so uvedli v Beogradu sistem, ki kriči do neba. Ministri in njih pomočniki rastejo kot gobe po dežju. S proračunom pa, v kolikor se tiče vprašanj našega gmočnega stanja, se ne bavi živ krst. Naglašajo ponovno solidarnost vseh jugoslovanskih železničarjev z ostalimi javnimi nameštenci in pozivlja na enodušnost od najvišjega do najnižjega.

Kot zadnji geovnik nastopi prof. tovariš Reitsner, ki razpravlja v mirnem in stvarnem govoru vzroke sedanjega gmočnega položaja drž. nameštencev. Javni nameštenci nimajo danes nikjer zaščitnikov, ne v vladi, ne v časopisja, ne v javnosti. Minister Slovenec je prišel iz Beograda in povedal dnevnikom bajko o 25% odnosno 100% povišanju dosedanjih prejemkov. Ta minister se je udeležil ministrskega sveta, ki je sklepal o draginjski naredbi, pa ni bil toliko informiran, da bi se mogle njegove navedbe smatrati zanesljivim. Če niti minister ni zadostno poučen o stvarih, ki so socialnopolitične važnosti, kaj naj rečemo potem o narodnih predstavnikih? Kadar je pretila državi nevarnost, tedaj smo to okolnost vedno upoštevali in kot dobri državljani svoje zahteve temu primerno prilagodili.

Krivda zadene le nas same, ako se tako z nami postopa. Treba nam je drugačnega duha, ki naj prerodi vse naše dejanje in nehanje.

Ta 10% povišek sedanjih službenih prejemkov moramo kot našim zahtevam popolnoma neprimeren odločno zavrniti. Vztrajati moramo ne glede na to, kaj vlada namerava, pri svoji resoluciji z dne 16. aprila t. l. Ker pa govori vlada o definitivni preuredbi službene pragmatike, moramo iti še dalje. Take pragmatike, kakršno si želimo, nam Srbijanci ne bodo dali. Razmere v ljubljanski carinarnici potrjujejo to v polni meri. Zahtevati moramo z vsem poudarkom, da gre vsak načrt služb. pragmatike poprej skozi naše roke, predno postane zakon. Potem šele bomo vedeli, kaj se pripravlja. Ne ena pravica, ki smo jo uživali doslej, se nam ne sme kratiti. Izenačeni hočemo biti v služb. prejemkih z našimi srbskimi tovariši in s častniki. Ravno tako tudi upokojenci. Pošljimo v Beograd delegate, ki naj se pridružijo zastopnikom ostalih pokrajin. Resolucije naj predlože na pristojnih mestih osebno, pa tudi pot do regenta si morajo priboriti in mu povedati, da tako ne more iti več dalje, ako nočemo drveti z ekspresnim vlakom v prepad. Glavno pa je, da stojimo za delegati vsi kakor en mož.

Prečita nato resolucijo, ki se glasi:

1. Povišek draginjskih doklad, ki se nam je dovil z junijem t. l. znači popolnoma neprimerno rešitev naših resolucij z dne 16. aprila t. l.

2. Vztrajamo v vseh zahtevah glede ureditve naših prejemkov za mesec april, maj in junij t. l. v zmislu resolucije z dne 16. aprila t. l.

3. Z ozirom na objavo vlade, da se službena pragmatika definitivno uredi tekom meseca junija t. l. in se istočasno izda provizijska službena pragmatika, zahtevamo, da se načrt pragmatičnih določil izroči osrednji

organizaciji v pregled in da se nobeno določilo ne uveljavi brez sporazuma z organizacijo.

4. Predvsem zahtevamo, da se glede dolžnosti in pravic, posebej pa glede disciplinarnega postopanja, obdrže tista moderna določila, ki so bila doslej v Sloveniji veljavna.

5. Glede službene pragmatike zahtevamo izenačenje s kolegi v Srbiji.

6. Upokojenci morajo pri vsaki novi ureditvi plač imeti pravico do istoodstotnega deleža aktivnih uslužbenecv njihove stroke in vrste, kakor je ta bil ob upokojitvi.

Govornik je žel za svoja izvajanja burno odobravanje. Resolucija je bila sprejeta soglasno, nakar je predsednik zaključil dobro uspeli shod s pozivom, da delujemo za svoje pravice še složneje in enodušneje.

Reorganizacija davčništva.

Piše J. Z. (Maribor.)

Bivša Avstro-Ogrska je bila po svojih kronovinah zgodovinsko skrupulo; v praktičnem, vsakdanjem smislu pa čudovito urejena gospodarska enota z dvema točkama: Dunajem in Budo, kamor so tekle vse gospodarske niti. Stara monarhija bi bila igrala v Evropi važno prosvetno vlogo, da je niso razdirali narodnostni boji. Ko so jo ob sklepu svetovne vojne končno razdrli, so posamezniki dobili tudi posamezne dele: nihče pa vsega, česar je treba človeku. Razdeljevalci so se šele polagoma zavedli situacije, v katero so zašli med preprirom in sedaj maše in krpajo, popravljajo in obnavljajo; nerazsodno občinstvo pa godrnja in zabavlja draginji, izkorišča trenutno zadrego kakor otroci, ako je pozabila mati zakleniti omaro; hudobnejši med njimi pa jo slabe z nedovoljenim trženjem in stavkami, a vznevoljeni pravnik in upravnik imata vezane roke, ker jima manjka zakonov za novo situacijo, kajti isti trenutek, ko je razpadla monarhija, so razpadli tudi lepo okrogli in čudno kljukasti šš; dandanes so samo krpa.

Naložili smo si nalogo, opisati označeno razmerje in sedanj položaj našega davčništva, kajti čas hiti in čim kasneje bomo zavezili hudourniške valove, ki pri tem izvanrednem dogodku od dne do dne naraščajo — tem slabše bo; lahko pa postane tudi osodepolno!

I.

Zakoni so pristna slika javnih razmer, iz katerih so nastali, najbolj pa velja to davčnim zakonom.

Še pred par stoletji je bila v naših krajih zemljarina plemskih posestev edini dohodek javnim izdatkom; odkritja XV. in XVI. stoletja so pač odlagala preostanek mestnega prebivalstva v prekmorske dežele, podeželsko življenje pa je ostalo patriarhalno. Meščani po mestih, duhovščina in plemiči izven mest s kmeti-tlačarji so bili signatura tistih dni. Zapravljivost in vojske so plemstvo razbrzdale in tlačanstvo se je jelo oproščati: kmet je bil od tega časa najbolj deležen državnega upoštevanja: za cesarice Marije Terezije prvič, 1848 drugič, in če hočemo biti natančni, ob nastopu Jugoslavije z agrarno reformo tretjič.

Bremena, ki jih je imelo plemstvo, so s tem prešla na kmečka ramena; zgodilo se je pač to, da je izginil veleposestnik in nastopil posamezen davkoplačevalec, ki pa ni mogel toliko producirati, ker se veleposestvo ložje racionalneje obdeluje

kakor majhna gospodarstva, pri katerih se ne izplača obdelovanje v veliki meri: premalo je ljudi in premalo je sveta, pomisleki, ki so se jeli tudi sedanj agrarni reformi protiviti, kajti pravi žitni dobavitelj za mesta in industrijo je le veleposestnik z ogromnimi žitnimi polji, orodjem na par in primernimi ljudmi. Na to se ni mislilo pri odpravi tlake, ker tudi ni bilo teh razmer; te razmere so šele nastale, ko je izumništvo sledilo svetovnim odkritjem, v prvi vrsti par, potem lokomotiva. Parni stroj je poglobil rudarstvo in sicer najprej železarstvo in premogarstvo; lokomotiva pa je razpredla železnice in iz gospode in kmeta so se dvignili novi poklici trgovcev, uradnikov in delavcev. Tedaj so se jela (to je v XIX. stol.) množiti mesta, železovce je bilo vedno več, žita pa vedno enako veliko, ker oproščeni kmet-gospodar ni mogel nasiti lačnih mest, ki so v nekaj desetletjih imela desetkratno prebivalstvo; pred 200 leti je bil London manjši od današnje Ljubljane. In dandanes? Ker je torej nastopila lokomotiva, so se skrajšale daljave in mesta niso živela več od okolice, temveč od žitnih poljan banaških, romunskih in ruskih, domači kmet pa se je jeli izseljevati, ker je bilo na posameznih kmetijah prostora le za enega naslednika, ne pa za 5—6 otrok, mejtem ko so v času robote ti ljudje tvorili poceni delavce. Sedaj pa so se jeli seliti v mesta, ker so izumi ustvarili novo stroko: industrijo! Kolovrat in irhaste hlače so začele giniti, prikazovalo pa se je tovarniško blago. Toda tovarne so požirale kmečke ljudi le toliko časa, dokler se ni njih lastno delavstvo zaredilo; po tem dogodku pa je okolica izgubila v domačih mestih svojo bodočnost in začeli so se seliti v Afriko (Egipt) in Ameriko, to tem laže, ker je imel mestni prebitek v industriji svojo zaslombo.

Ponovimo torej: dobro idejo, oprostiti tlačana, je uničila industrija, ki je zahtevala od domačega poljedelstva večjo produkcijo; ta pa ni samo nič rastla, temveč radi majhnih posestev, še nazadovala in rudarski in industrijski kraji pretečenega stoletja niso jedli moke dom. kmetov, temveč iz tujine pripeljano žito, mestoma pa so ga celo okoliškim kmetom prodajali (Idrija - Črni vrh). To dejstvo je posebn vplivalo v svetovni vojni. Promet na daljavo je ponekod ponehal in so viri vsahnili: tedaj so se pojavili zopet prejšnji časi, kmet je živel zase, na tujino navezan mesta pa so stradala.

Oprava tlake nam je parcelirala posestva, ustvarila je kataster in mape; prvič koncem XVIII. stoletja, drugič 1835. leta in dovršila ogromno kulturno delo, vredno polovice naših pesnikov in pisateljev, ki se pa v prosvetni zgodovini le malo omenja.

Z. S. (Ljubljana)

Enotna ureditev življenjskih razmer v obče.

Predlagamo, da se otvori o tem poglavju debata, da se zbere primerno gradivo za predlog ministru financ, oziroma narodnemu predstavništvu.

(Opomba uredništva)

Ni čudno, da se morajo zanimati za ureditev draginjskih razmer ravno državni nastavljenici.

Vojska je rodila posledice, ki se moramo z njimi boriti na lastno pest, ker nas je naša mati država popolnoma pozabila, vkljub temu, da smo ji ostali in da ji kot pošteni ljudje ostanemo zvesti in udani. — Prepričali pa smo se ponovno, da ni ganila naša država za nas, svoj temelj, niti z mezinem iz lastne inicijative. — Vse, kar smo si priborili, smo si morali priboriti sami. Za vse uspehe moramo biti udani hvaležni naši organizaciji.

Naš položaj je pa še danes in bo, če si ne bomo sami pomagali, tak, da nam je obupati, da mora pasti z nami tudi država. Poklicani smo v prvi vrsti ravno mi, da priskočimo v pomoč in pomagamo sebi in državi do obstoja in življenske možnosti. Temu moramo biti kos ne samo s fizičnim nego tudi z duševnim delom in s stremljenjem, da odstranimo staro konservativnost ter uživimo tudi naše državniške v nove čase in razmere.

Ako se nič ne ganemo, ali ako ostanemo tudi nadalje le pri začasnih odredbah in odredbicah finančnega značaja, nam ne preostaja nič drugega, nego samo dvoje: 1. hoditi pozimi in poletu nagi, obupati in poginiti, ali pa 2. najti nov izhod.

Vsekako moramo skusiti, najti nov izhod.

Vojne posledice se vidijo v na eni strani nakupičnem bogastvu, na drugi pa v siromaštvu. Med siromake spada med drugimi tudi državni nastavljenec z vsemi svojimi dokladami in z njim država sama.

Skupen efekt vsoti bogastva in siromaštva je pa približno isti, kakor pred vojno z razmeroma le majhno razliko. A kar je vojna uničila, se bo dalo v dobro organizirani državi tudi kmalu nadomestiti.

Pač pa vlada ne samo pri nas, nego tudi drugod, kjer so bili neposredno ali posredno prizadeti po vojski, taka zmeda med posameznimi obveznostmi, dolžnostmi in pravicami, da je radikalna odpomoč nujna in neobhodno potrebna.

Poleg mnogih vojnih revežev je najhujše prizadet sloj državnih nastavljencev in finance države same.

Vse drugo si je znalo pomagati, ker je imelo in še ima proste roke ravno vsled neurejenosti državnega gospodarstva splošno.

Tu mora poseči vmes državna uprava brezobzirno s krepko roko in najti izhod, radikalen izhod brez obzira na levo in desno, ker je v korist vseh državljanov. Izenačiti se morajo življenske razmere in narodno ter državno gospodarstvo se mora spraviti v pravi tir. Padejo naj vsi stari zakoni, ki so tako konservativni in vsled tega ne odgovarjajo moderni in povečani državi, ker le ovirajo državno in narodno gospodarstvo ter povzročajo občutne gmotne škode ne samo državljanom nego posredno in neposredno z njimi tudi državi sami. Koliko zla povzročajo in so že povzročili zakoni, ki so bili v veljavi v Srbiji in ki so se razširili na celo kraljestvo ravno zato, ker nosijo staro kaf, so pri krojenju za malo, več ali manj primitivno državno upravo in ker ne morejo odgovarjati potrebam moderne države.

Proč z vsemi starimi in starinskimi predpisi in zakoni; naj se postopa po modernjših, ki so bili v Sloveniji ali v Hrvatski vpeljani, dokler ne bo mogoče izdati še modernjših; proč z vsemi začasnimi zakoni in regulacijami, ki povzročajo le zmedo, vročo liri in složno ne-

zadovoljnost ter mnogokrat celo škodo državi sami. Vsa taka diletantstva so le udarci v vodo ako ne celo iskra v slamo.

Kot trden temelj naj obveljajo prejšnji moderni predpisi in njim naj slede neposredno novi moderni zakoni. Pred vsem naj se postavi trden temelj za vsa plačila, za vse obveznosti in za vsa gospodarska vprašanja sploh. Odstranijo naj se proračunske dvanajstinke, ki so ravno sedaj pri nestalnem denarnem tečaju državnemu gospodarstvu v največjo škodo. Človek dobi nehote vtis, da delujejo naši dosedanj in sodobni državniški smoteno na gospodarskem — in posledica temu — na političnem poginu naše toli ljubljene Jugoslavije.

Da se reši država kolikor toliko ali docela vojnih dolgov, naj izpelje brezobzirno najprej davek na vojne dobičke ter agrarno reformo, imajoč vedno pred očmi le obči državni blagor, to je blagor vseh državljanov, brez obzira na kapitalistične zahteve, ki niso demokratične in ker se kapitalistu kot človeku s tem ne skrivni niti najmanjši las.

Ker imamo sedaj zvezo narodov, kateri pripada tudi naša domovina, ne bo težko določiti fiksne vrednosti zlatega denarja, ki naj tvori podlago za vsa plačila in obveznosti, za vse plače, davke, tarife itd. Tudi že sedaj se da določiti ta zlata podlaga ako vzamemo za njo zlat desetinarski novc ali pa magari napoleonor. Ne čakajmo inicijative od zunaj, da še bolj ne zavozimo.

Določijo naj se čim prej predvojne, odnosno primerne stalne plače, davki, tarife itd. v zlatu.

S tem bo prišla država in vsak državljan na svoj račun, ker se bo draginja redno sproti in proporcionalno regulirala.

Naj nas ne plaši morebitno dejstvo, da bo nastala večja potreba na papirnatem denarju. Temu bo skoro odpomogla poštna uprava z uvedbo najmodernejšega čekovnega in hranilniškega prometa v celom kraljestvu, ki bo v zvezi tudi z inozemstvom in ki nudi prilike, kupčevati s čeki namesto z bankovci ter bo v velik blagor trgovini sploh, bankam in vsemu občinstvu.

Z uvedbo te nove denarne in računске podlage odpadejo vse regulacije tarifov, plač, draginskih doklad itd., ki so morale slediti hitro ena drugi in so imele vedno le začasen značaj. Vsak državljan si bo na jasnem, da ostane neprikrajan v svojih prejemkih in dajatvah, ker se tečaj papirnatega denarja ravna proti onemu zlatega, ki je malodane stalen, po draginskih razmerah, ki bodo še več let nestalne in po mednarodnem gospodarskem in deloma tudi političnem položaju. Vsekako lahko računamo s sigurnostjo s tem, da nas bo ravno to privedlo čim prej do normalnih razmer.

Tudi naj nam ne dela skrbi računanje na zlati podlagi. To je minimalno vprašanje, ki se bo rešilo dokaj enostavno. Računa se le v zlatu, vnovčuje pa po dnevnem, odnosno po uradnem tečaju, ki ga lahko vlada zakonito določa od meseca do meseca na podlagi povprečnega borznega tečaja od 1. do 20. ali 25. preteklega meseca.

Naloga strokovnjakov bi bila, da prouče ta vprašanja, ki so posebno za nas velike važnosti, vsestransko z gospodarskega, notranjega in mednarodnega stališča in da izdelajo tozadevne predloge, ki naj bi rodili na pristojnem mestu obilen sad.

Osrednja Zveza javnih nameščencev in upokoјencev za Slovenijo.

Znižana vožnja za državne nameščence na železnicah. Predsedništvo dež vlade za Slovenijo, nam je poslalo 14. maja t. l. pod št. 5538 sledeči dopis: Z ozirom na resolucije, predložene s tamkajšnjim dopisom z dne 17. marca t. l. št. 58, se društvu naznanja, da je ministrstvo za promet sporočilo semkaj, da je v razpravi pravilnik, po katerem se dovoljuje državnim nameščencem 50 % znižanje pristojbin na vseh progah državne železnice in na vseh državnih ladjah. —

Kako je bila razprava zaključena, nam ni znano.

Zboljšanje gmotnega stanja državnim cestarjem. Dež. vlada za Slovenijo nam naznanja:

Priznava je izjemno stanje, katero zavzemajo drž. cestarji in drž. rečni čuvaji med drž. uslužbenci, je gradbena direkcija storila pri centralni vledi korake, da se zboljšajo njih gmotne razmere in stavila tudi glede delavnega časa primerne predloge. Do rešitve od strani državne uprave dovolila je pričenshi s 1. decembrom 1919 cestarjem in njihovim ženam ter otrokom do 16. leta prispevek k draginski dokladi in bode istega v kratkem tudi povišala. Obenem je pripravila poročilo, po kojem bi se cestarji in rečni čuvaji enako gozdarskemu osebju pomaknili v čin slug.

Naša delegata preds. Maks Lilleg in tovariš rač. svetnik Poljanec se mudita od 13. t. m. z zastopniki drugih pokrajinskih zvez v Beogradu.

Nalogo imata, da sporazumno z drugimi delegati dosežeta pri osrednji vladi to, kar smo sklenili na javnem protestnem shodu dne 7. t. m. Poročilo o uspehu svoječasno še priobčimo.

Inspektorja dr. Cvetkota Gregoriča pri finančnem ministrstvu je ministrsko predsedništvo imenovalo kot zastopnika slovenskih uradnikov v komisijo za ureditev vprašanj drž. nameščencev.

Pragmatika.

(Dalje.)

§ 51. Obtoženi uradnik ima pravico zahtevati, da se izključi iz sodišča tisti sodnik, za katerega bi mogel navesti vzroke, ki upravičujejo sumnjo v nepristranost sodnikovo.

Ravnatoko mora zahtevati tudi sodnik disciplinarnega sodišča sam, da se izključi iz sodišča, ako bi zaradi kakih vzrokov smatral, da ni potrebno, da se udeleži sodbe.

Obtoženec in sodnik smeta zahtevati to izključitev takoj v početku preiskave ali razsojanja. Tudi disciplinarno sodišče sklepa o tem, ali je povod za izključitev ali ne.

Sklep disciplinarnega sodišča postane takoj pravomočen.

Ni pa razvidno, ali se te določbe uporabljajo tudi pri državnem svetu, ki naj nadomešča disciplinarno sodišče.

§ 52. obsega pravila o presojanju in postopanju disciplinarnega sodišča. Radi njih obsežnosti in neaktualnosti jih tu ne bomo navajali razun zadnjega odstavka, ki se glasi: "Po sprejemu razsodbe disciplinarnega sodišča sme obsojenec tekom 15 dni, računajoč od dneva dostave, prositi kneza za pomilostitev, in za to dobo

se njegovo mesto ne popolni. —

Implicite je tukaj nekako izrečeno, da disciplinarno sodišče sodi samo o — odpuštili iz službe. Zdi se nam, da kogar sodi disciplinarno sodišče, temu se reži nasproti Dantejev: »Lasciate ogni speranza« ...

§ 53. »Vsaka obsodba, ki se izreče nad uradnikom, bodisi zaradi pregreška storjenega iz koristoljublja, bodisi zaradi prestopka, ki se po predpisih kazenskega zakonika smatrajo za nečastne, ima za posledico izgubo službe in takega uradnika dotični minister razreši službe«.

Določbi ni ugovarjati. Pojasniti bi bilo kvečjemu pojma »koristoljublje« in »nečastnost«.

§ 54. »Če se uradnik, ne imajoč drugih prihodov razen svoje plače, toliko zadolži, da prijavljeni dolгови presegajo njegovo enotno plačo, in če tak uradnik ni zašel v to stanje vsled kaknega nesrečnega slučaja, kakor bolezn, smrtnih slučajev v družini itd., nego vsled nerodnega življenja, ki ne upošteva dohodkov, se izpušči iz službe po disciplinarnem sodu.« — Tudi tej določbi bi ne bilo oporekati. Samo omejevanje dolgov na višino enoletne plače se nam zdi pregorostasto. Ako bi se to načelo uveljavljalo danes v vsej strogosti, bi se moral odpustiti vsak pripravnik, ki ima celoletne plače 600 K pa bi se zadolžil za drugih 600 kron. Celotna svota 1200 K bi zadoščala komaj za par tednov. Enako bi se moral odpustiti vsak uradnik ako bi za golo življenje bil prisiljen delati dolgove, ker sedanje plače nikakor ne zadostujejo za najborejšo prehrano.

§ 55. Zoper sodbe nižjih administrativnih oblastev na administrativne kazni je odprta pritožba na ministra oziroma predsednika državnega sveta tekom 15 dni; zoper sodbo teh se sme obrniti na kneza za milost.

Ako ne upoštevamo prošnji za pomilostenje, ima obsojeni uradnik samo po pritožbe na ministra, torej zopet na administrativno oblast.

Zoper razsodbe okrajnih načelnikov (§ 41. a) je odprta pritožba na okrožnega načelnika; zoper razsodbe drugih načelnikov (§ 41 b) se vlaga pritožba na ministra za notranje zadeve, v obeh primerih v onem roku, ki je določen v prvem oddelku tega §.

»Toda zoper razsodbo okrožnega načelnika, s katero se odobruje obsodba okrajnega predstojnika, se v istem roku lahko pritoži na ministra.

»Okrožni in okrajni načelniki imajo pravico kontrolirati v svojem delokrogu vse upravne uradnike: poštne, telegrafične in sanitetske.

»Pokličejo jih radi ugotovljenih nerednosti in nezakonitosti na odgovor ter pošljejo stvar ministru v odločitev.

»Pritožbe v predmetih administrativnega kaznjenja se v splošnem izročajo tistemu oblastvu, ki je izdalo odločitev; ta pošlje pritožbo z akti vred na razmotranje višjemu oblastvu.

»Pritožba se sme vložiti tudi po pošti na povratni recept in dan, ko se je izročila pošti, se smatra kakor bi bila izročena samemu oblastvu.

»Rok 14 dni, predpisan za to v prvem odstavku tega paragrafa, se računa od dneva priobčitve ali izročitve obsodbe ali rešitve in se nadalje završi na način, predpisan za razsodbe v kazenskih zade-

vah (§ 15 zakona o sodnem kazenskem postopanju.)

»Karkoli je v zakonu o uradnikih o administrativnem kaznovanju predpisano kot pravica predstojnika, se nanaša tudi na določene namestnike teh predstojnikov, ako ti službeno nadomestujejo predstojnika tako, da morejo tudi namestniki teh predstojnikov izrehati administrativne kazni nad uradniki poverjenih jim oblastev.« — Torej ne samo predstojnik sam, tudi vsak njegov namestnik sme izrehati kazni brez disciplinarnega senata!

»Zoper obsodbe disciplinarnega sodišča ni priziva.« (Dalje prih.)

Apel

na vse ono časopisje, ki nam ni sovražno.

Buknila je zopet vest, da se bodo državnim nameščencem zvišale plače.

Prinesla jo je prva »Domovina«, potem smo jo čitali v »Jugoslaviji« in v vseh časopisih po vrsti, kolikor jih je, od prvega do zadnjega.

Piše se, da dobimo 25 odstotkov, potem 135 odstotkov, potem 145 odstotkov povišanja, za tem še 100 odstotkov posebej za rodbine, sodni uradniki (kdo pa so ti?) dobe pa še povrh 10 dinarjev na dan.

Kdor to čita, si mora misliti: ti nenasitni »škrlici« nas bodo spet odrli za toliko milijonov, pa se jeze, če kdo reče, da uradnik »žre in žre in žre!«

Tu spet se bo našel junak, ki bo imel žalostno drznost, da bo to izrabil na političnih shodih, kakor je to storil znani župnik, ki se je povzpela na shodu JKZ, obdržanem začetkom let, spomladi v Žumberku do gorostasne trditve, da uradniki sosebno o Beogradu ne delajo nič, temveč se samo s srebrnimi paličicami sprehajajo po ulicah, posedajo po kavarnah, v urad pa prihajajo samo vsakega 1. po denar in zato dobivajo vsakreri vsaki mesec celega vola za doklado.

S tem hoče seveda zakriti tak možakar, da ima sam samo bire do 300 mernikov žita in več na leto, poleg tega pa sijajno stanovanje in vso kurjavo zastoni, užitek celega lepega posestva, dohodke od maš, pogrebov, porok etc. etc. in pa še plačo.

Kakšen razloček je med župnikom in javnim nameščencem, se je videlo pravkar na Dolenjskem, ko sta se selila sodni predstojnik in župnik istega sodnega okraja.

Sodni predstojnik, ki ima ženo in pet otrok, je zvozil v 2 dneh na 5 vozov vse svoje pohištvo z družino vred, pa je moral vozove drago plačati.

Župnik, ki je samec, je pa potreboval za selitev več kot dva meseca, in kmetje so mu zvozili več kot 60 vozov, a vse zastoni, za »božji lon!«

Ta povišek nam bodo torej, še predno ga imamo, tako razupili in zgrajali, da ne bomo imeli nič od njega.

Vse cene bodo mahoma poskočile, ljudje nas bodo še bolj črno gledali, kakor nas itak že in na vse zadnje bomo na slabšem, kakor bi pa bili, če ne bi bilo sploh nobenega povišanja.

In vendar smo priboljška tako krvavo potrebni, kakor novorojenček materinega mleka.

Dobili pa nismo še ničesar, plačilne pole za 1. junij so že došle, pa ni v njih ne duha ne sluha o kakem povišku.

Apelujemo torej na vse nam dobrohoteče časopisje ter ga prosimo tako, kakor se Boga prosi: Nikari ne pišite o naših poviških, še predno jih imamo!

Nikari ne begajte ne javnosti sploh, ne nas samih s strašnimi novicami o povišanju uradniških plač!

Nikari ne dajajte kopja v roke našim sovražnikom!

Privoščite nam vendar teh par revnih božjakov, ki smo si jih tako težko izprosili, in ne jemljite nam jih stran, še predno smo jih dobili.

„Srebró golč
zlató molč!“

Trebnje, 28. maja 1920.

Podpis nečitljiv.

Iz Saveza javnih namještenika Hrvatske i Slavonija.

Izvanredna glavna skupština Kooperativa konzumenata javnih namještenika u Zagrebu.

Prema ustanovama trgovačkog zakona te prema propisima pravila Kooperativa konzumenata javnih namještenika sazvana je pravovremeno (3 tjedna prije održavanja) izvanredna glavna skupština Kooperativa za dne 30. maja o. g.

Dva dana prije, no što će se održati spuština, t. j. 28. maja sazvana je po nekim javnim namještenicima, koji stoje blizu odboru Udruga Javnih Činovnika, neka predkonferenca. Na toj su se imali pretresti predlozi, koji bi se stavili na raspravu na samoj skupštini. Poziv za to predkonferenciju dali su odštampati u svim zagrebačkim dnevnicima sa naročitom pripomenom, da će troškove štampanja platiti Kooperativ. Sazivač te predkonferencije bio je g. dr. Ernest Čimić, koji je što prema uputama danim sa strane odbora Udruga, a što iz vlastite inicijative nastojao, da uvjeri prisutne, da bi Kooperativ imao u svoja pravila staviti ustanovu, da prodaje robu uz režijske cijene, a ne kako je to u pravila uvršteno uz solidne dnevne cijene.

Opće je poznato, da su svi Kooperativi, koji su imali ovaku ustanovu u svojim pravilima, morali skrahirati, budući si nisu mogli pribaviti potrebit prometni kapital i pričuvenu glavnicu, pa je taj gospodin nastojao, bilo hotice ili neznanice tu ustanovu u pravila unijeti, da tako što prije propadne ova toli važna gospodar. institucija javnih namještenika, koja je inače trn u oku ove reakcionarne gospode i trgovaca kapitalista.

Ravnatelj Kooperativa g. dr. Bosek je svojim stvarnim razlaganjem na samoj predkonferenci, a i na skupštini dokazao neumjestnost take ustanove pa je u cjelosti na predkonferenci većinom glasova usvojena načelna ustanova, koja je i prije u pravilima bila, da se naime roba u Kooperativu prodaje uz solidne dnevne cijene.

Izvanrednu skupštinu Kooperativa otvorio je predsjednik nadzornog odbora g. Dr. Benković. Na dnevnom su redu bile ove točke: 1. Promjena pravila. 2. Popunjavanje ravnateljstva. Skupštini je prisustvovalo oko 1500 zagrebačkih članova, te oko 30 izaslanika pojedinih opskrbnih skupina iz provincije, koji su prema svojim punomoćima zastupali veliki broj članova svojih skupina.

Referent pravila, dr. Bosek referirao je sve promjene, koje su unešene u pravila obnoviv podjedno čitanje najvažnijih točaka pravila, koja su nakon opširne debate prema predlogu uprave Kooperativa konačno u cijelosti prihvaćena. Najžešća debata se je razvila ponovno kao i na predkonferenci o najbitnijoj ustanovi kao temeljnom načelu svake zadruge, naime o prodaji robe uz solidne dnevne cijene. Dr. Čimić iznesao je svoj protupredlog, da se roba prodaje uz tržišne cijene. U tom su ga podupirali gg. vijećnik Bratanić, predsjednik UJC., te septemvir Lucarić, član odbora UJC., a da nisu iznijeli način, kako bi ovakova zadruga prema njihovom predlogu mogla svoje poslovanje razviti. Nakon stvarnog razlaganja ravnatelja dr. Boska te nekih skupština usvojila je skupština velikom većinom glasova predlog uprave tako, da je ta točka pravila ostala nepromijenjena.

Druga točka dnevnog reda bila je u kratkom vremenu raspravljena, te su dva ispražnjena mjesta u ravnateljstvu popunjena jednoglasnim izborom gg. Radovana Zeca, tajnika ministarstva trgovine, te Frana Stilinovića, vijećnika banskog stola.

Time je bio dnevni red iscrpljen, pa je predsjednik nadzornog odbora gosp. Dr. Benković zaključio skupštinu oko pol dva sata poslije podne.

Na toj skupštini konačno redigirana pravila, koja su se prema zahtjevu trgovačkog suda imala u nekim točkama promijeniti, prihvaćena su sa svim zahtjevanim promjenama i bit će podastrijeta kr. sudbenom stolu, kao trgovačkom sudu u Zagrebu na odobrenje i uvrštenje tvrtke u trgovački registar. Nadamo se, da ovaj put neće biti nikakvih zaprijetki, da se to davno nastojanje ravnateljstva i svih članova ostvari, kao i to da državna vlast in stanovit gospoda, kojima je do sad bilo u interesu, da do protokolacije tvrtke ne dodje, neće stavljati nikakvih zaprijetki, jer su na skupštini mogli vidjeti, na čijoj je strani pravo i tko uživa povjerenje članova Kooperativa.

Reakcionarni članovi vodstva UJC dobili su i ovom zgodom zasluženu lekciju, kojoj su mogli izbjeći, kad se ne bi bili miješali u poslove, koji na njih ne spadaju i koje ne razumiju.

Glasilom Centralnog Kooperativa ostao je prema pravilima i nadalje Naš Glas, pa je u interesu svakog člana Kooperativa, da se nanj pretplati, jer će samo iz njega biti tačno informiran o poslovanju te po javno namješteništvu toli važne ekonomske institucije.

Oporezovanje stalnih beriva.

(Povodom novouređenih učit. plaća).

Primili smo slijedeći dopis:

U današnje kritično vrijeme skupoće i pomamljanja životnih potrepština biva sve veća borba za održanje. Radnici pritišću poslodavce, obrtnici i trgovci konsumente, svaki se stališ brine za egzistenciju svojih članova, za sebe, dok je činovnik izvršen najtežem životu, jer se po svom zvanju mora brinuti za sve stališe bez razlike i baš radi toga, radi interesa države nisu mu dozvoljena sredstva borbe, kakovina se znadu i mogu poslužiti drugi stališi. Mora čekati, dok njegov poslodavac, državna vlada, uvidi nuždu i beriva poboljša, što obično biva samo djelomično i to prekasno.

Nu predjimo na stvar.

Naši pučki učitelji došli su ipak jednom do svoga pravnog položaja, postali

su državni činovnici, te im je prvina kod nas na novo uređena plaća. Nu kojeg li razočaranja! Što im se jednom rukom daje, drugom se uzimlje, jer im se za porez istreže do 170 K mjesečno, što iznosi godišnje i preko 2000 K, a osim toga i biljegovanje namira do 10 K svaki mjesec.

Pravom se pita, koliko bi prema tomu morali platiti porez trgovci i drugi državljani, čiji dohodak je neprispodobivo veći?

Stalna beriva bilo javnih bilo privatnih namještenika spadaju kod nas u bivšem području ugarske pole monarkije pod tecivarinu IV. razreda po zakonskom članku XXIX., 1875, koji do sada nije ni jednim novim zakonom izmijenjen. To je jedini od starih poreza, koji se postavio na pravedno stanovište, da s većim dohotkom raste i procenat poreza, po progresivnom sustavu. Može se reći, da je to i jedna vrsta poreza, kojom se faktično oporezuje cijeli dohodak porezovnika, jer činovnik ne može zatajiti svoju plaću. Tu činjenicu imao je i zakonodavac pred očima, kad je ljestvicu ovog poreza sastavio tako, da do 500 for. dolazi porez 1%, a dalje postepeno raste, te istom kod plaće od 2000 for. dodje na 2%, kod 4000 f., na 3.25% i t. d. do 10% dok je kod poslovnog poreza bez obzira na visinu dohodka porez 10%.

§ 26. rečenog zakona sadržaje tu ljestvicu i ta je glasila na forinte (austrijske vrijednote) što je kasnije prema zakonu o uvedenju krunske vrednote god. 1900. pretvoreno u krune, tako da se je kod iznosa plaće i kod otpadajućeg poreza 1 for. uzelo jednako 2 krune. Dakle uzmimo plaću od 2000 for. porez 40 for. isto od 4000 kruna porez 80 kruna. Prema naredbi delegata ministra financija u Zagrebu od 2. maja 1920, br. 8964. podvrgnuta su nova učiteljska beriva tecivarinu IV. raz. po istom zakonu od g. 1875., te vrijedi ova ljestvica. Nu sad dolazi jedna okolnost, koja citiranom naredbom delegata nije na čisto izvedena naime, kako se ima upotrijebiti ova ljestvica napram dinarskoj vrijednosti i postojećoj zakonitoj činjenici, da 1 dinar vrijedi 4 K? Tu se je jednostavno uzelo plaću u sadanjim krunama (četverostruki iznos dinara) i po ljestvici recimo od 16.000 kruna odmjerno tecivarinu sa 1000 kruna, te k tomu 35% prirez 350 kruna. Na prvi pogled čini se, da je to sasvim pravo i zakonito, ali kad se dublje stvar prouči, dolazi se do drugog zaključka. Zakonita ljestvica glasi na krune, do kojih se je došlo preračunanjem iz forinte u razmjeru 1 for. 2 krune, dočim iznos plaće glasi također na krune, do kojih se je došlo preračunanjem iz dinara u razmjeru 1 dinar 4 krune. Nije li sada logično, da se za zakonitu odmjernu poreza ima naći razmjer između forinte i dinara, jer kod nas ne dolazi u porabu ljestvica, koja bi prvobitno glasila na dinare, a kod progresivnog ključa nije svejedno, da li se upotrebljuje stavka od 4000 ili od 1600. Poznato je, da je tada 1 for. vrijedio 2 dinara, odnosno 1 kruna 1 dinar, prema čemu bi se pravo i zakonito porez odmjerno tako, da se iznos plaće u dinarima smatra jednak iznosu prijašnjih kruna (al pari), a dobiveni iznos poreza preračuna u sadašnje krune. Dakle od 4000 dinara godišnje plaće je tecivarina IV. razr. 80 dinara — 320 K, dok je prije bila 80 kruna.

Osim toga, ako plaća premašuje godišnje 1500 for. — 3000 kruna ili jednako dinara, plaća se prema § 9. zak. čl. XLVI. 1883 35% opći dohodarski prirez od po-

rezne svote, dakle od 320 K 112 K. Ukupno bi se od 4000 dinara godišnje plaće imao platiti porez godišnje 432 K, odnosno mjesečno 36 K.

Eto kolika razlika kod uporabe jedne te iste ljestvice progresivnog sustava.

Pošto se u praksi poreznih organa prijašnja kruna, koja je nastala iz forinta smatra ravnom današnjoj kruni nastaloj iz dinara, premda je ovo po današnjoj valuti samo jedna četvrtina prijašnje krune, dok je prva ravna dinaru, trebalo bi ministarstva finansija izraditi načelnu naredbu, da se u ugarskim i austr. poreznim zakonima navedena kruna ima svagdje smatrati ravnom dinaru i prema tomu porez preračunati u današnje krune uzevši to četverostrukom.

Tako bi i za ispravku porezne ljestvice tecivarine IV. r. imao slijediti isti primjer kao kod uvedenja krunske vrijednosti: 1 for. je 2 K, 1 dinar je 4 krune. Onda bi u navedenom primjeru ta ljestvica glasila:

u originalu od 2000 for. porez 40 for.
u ispravku prigodom
uvedenja krunske vr. od 4000 K porez 80 K
u ispravku prigodom
uvedenja krun. din. vr. od 16000 K porez 320 K

Prirez bi počimao kod plaće od sadanjih 12.000 K.

Upozorujemo, da je u ovo kratko vrijeme, otkako je počelo isplaćivanje novih beriva pučkim učiteljima stiglo odb. SJN. već mnogo dopisa, u kojima se našli učitelji na ove odbitke i toliko oporezovanje, tuže pa smo iznijeli ovaj članak kao konkretnu podlogu onima koji su zvali, da to pitanje urede.

Vestnik.

Nova službena pragmatika in izenačenje prejemkov. Od uglednega višjega slovenskega uradnika v finanč. ministarstvu smo 14. t. m. izvedeli, da be nova službena pragmatika uveljavljena ustavnim potom in bo o njej sklepal parlament. Službeni prejemki se bodo izenačili enotno za vse kraljestvo s 1. avgustom t. l. in plačevali v dinarjih. Na mesto draginskih doklad stopijo v veljavo dnevnice. Gmotal položaj drž. nameštencev in upokojencev se bo temeljito revidiral. Vse govornice, ki krožijo zadnji čas po Ljubljani, češ da je dogotovljena služb. pragmatika že dovršeno delstvo, so torej brez vsake stvarne podlage in popolnoma neosnovane. Toliko v pomirjenje vseobče razburjenosti, s pristavkom, da nimamo povoda dvomiti nad resničnostjo navedbe uglednega rojaka.

Osrednja zveza za Slovenijo.

Popust na željeznicama za javne namještenike. Nedavno donijeli smo vijest, da je SJN. obavješten, da će uskoro stupiti na snagu novi poslovnik državnih željeznica, po kojem je zagarantovan 50% popust na željeznicama za javne namještenike. (A obitelj i umirovljenici? op. ur.) Od toga vremena izišla je naredba, kojom se vozne cijene na željeznicama povisuju za 100%, ali toga željenoga Poslovnika još nema! Medjutim sada, kad se približuju škol. praznici, kad bi bar učitelji i nastavnici mogli nekamo otići, da odahnu ili posjete svoje rođake, koji nijesu javni namještenici, došli bi ti certifikati vrlo dobro. Ne bi li se zvali faktori porbrinuli, da se taj poslovnik što prije izda, pa da bar tu pogodnost dadu za oporavak javnim namještenicima, bar onima, koji imaju otići?

Mirovine železnica.

Prema izvještaju komesarijata ministarstva saobraćaja u Ljubljani upravni je savez južnih željeznica povećao dodatke umirovljenicima tih željeznica u razmjeru od 50 do 70 po sto. Ovo povišenje vrijedi od 1. svibnja.

Podstrekači željezničarskog štrajka.

Zagreb. Tečajem istrage o željezničarskom štrajku ustanovljeno je, da je u svojstvu podstrekača za štrajk sudjelovalo osam viših činovnika željezničarskog ravnateljstva, gotovo sami stranci. Disciplinarna istraga, koja je protiv njih provedena, utvrdila je krivce, nakon čega su bez mirovine otpušteni iz službe, a za 48 sati moraju ostaviti našu zemlju. — Evo, slovenski komunisti: potegnili so vas tujci!

Društvo davčnih uradnikov za Slovenijo opozarja svoje članke, da za 1. pollet 1920 doteklo članarino 12 K do 1. julija t. l. zanesljivo poravnajo. Društvo mora plaćati ta dan Osrednji zvezi svoj prispevek in ji predložiti seznam članov. Umevno je, da bo moral odbor črtati vse one članke, ki ostanejo s plačilom v zamudi. Tudi sicer se bodo v bodoče strogo izvajale določbe društva. pravil. — Zamudniki ne bodo mogli biti včlanjeni pri Osrednji zvezi, kot pa tudi ne deležni ugodnosti, ki jih nudi vsem vestnim članom „Samopomoč“.

Kdaj se vrši občni zbor, naznanimo prihodnjik. Predsedstvo.

Padanje cijena. Posljednjih se dana opaža na našim tržištima intenzivno padanje cijena živim namirnicama, koje će morati izazvati pojeftinjenje i druge robe na našim tržištima. Strana je valuta na burzi znatno pala i tako se napokon valjda našao pravi put, da se najprije zapriječi prodavanje stranih papira uz cijene, koje nijesu ničim opravdane. Trgovci, kojima je zgodnije, da cijene ne padnu, jer su nagomilali svoja skladišta, ne vjeruju, da će to padanje i dalje ići i špekuliraju. Zanimivo je, da se tome obaranju cijene — maksimiranju — najviše opiru seljaci, koji donose zelenje, voće i živu na trg. Oni izmiču svuda kontroli, pa gradjanstvo, koje te trgovce upozoruje na maksimalne cijene, čuje često koju gorku. Naše redarstvo i naši tržišni nadzornici trebali bi biti još energičniji u postupanju protiv onih, koji krše te naredbe o maksimalnim cijene.

nama i robu tim trgovcima jednostavno konfiscirati. Napokon u tome poslu moramo svi saradivati i ne dopustiti, da opet ostane samo kot početaka. Plodnost ove godine može biti podlogom za taj rad, a pojeftinjenje živeža i porast naše valute, koju će obilna žetva još više dići, oborit će cijenu i onim predmetima, koji se izvana uvoze.

Državnim cestarjem v vednost. Po-verjeničtvo za javna dela je na prošnju cestarjev za draginjsko doklado odgovorilo, da se jim s 1. julijem t. l. njih prejemki podvojijo, to je razumeti tako, da bodo dobili draginjsko doklado v izmeri 120 odstotkov. Nadalje navaja odlok, da se bo njih prošnja za uvrstitev v skupino slug vpoštevala in da je predlog priporočen vladi v Belgradu. Cestarjem se tedaj kaže bodočnost v boljši luči in se bodo njih večletne želje vendarle v doglednem času izpolnile.

Poštnina in uradni sluga. Pri već uradih zahtevajo predstojniki, da zalaga sluga za pisma in pošiljke v inozemstvo poštino iz svojega. Pri sedanjim visoki poštini bi moral biti sluga, da bi mogel zalagati poštino, kapitalist. Kakor pa vemo, je uradni sluga, če poravna prvega svoje dolžnosti, že „suh“. Uradni sluga vendar ne more biti primoran, da bi iz svojih skromnih prejemkov še zakladal za urad. Vprašam tedaj predstojnike vodilnih mest, kaj da je s to prakso? Izdajo naj se v tem pogledu predpisi in pojasnili. Po našem bi se morale poštine plaćati iz uradnega pavšala in potem iztirjati od strank.

Kdo je kriv? Pišejo nam: Državni uslužbenec in upokojenec naše — kakor se je izrazio sam regent Aleksander — tako bogato obdarjene domovine, trpita prej kot slej bedu, sta naga in bosa. Ali je tega res kriva le vojna, kakor se nam od te in one strani zatrjuje? Nikakor ne! Vojna je pač sokriva nemoralnih razmer, da pa nimata drž. uslužbenec in upokojenec kaj jesti in obleći, so krivi zlasti tisti izvržki človeštva, ki nenormalne razmere zlorabljaju za izkorišćevanje in izsesavanje drž. nastavljenec. Ti verižnici in tihotapci so drzni in nesramni dovolj, tirati najinteligentniji del državljanov v obup. Pa tudi brihtne glave vladuioćih gospodov so iztuhtale, da se privede država na najenostavniji način do rednih razmer in splošnega blagostanja, ako se pusti drž. uslužbenec i upokojence neka let pošteno stradati. Nić ne de, ako neka tisoć teh drž. sužnjeva pogine, cilj je le dosežen. Vsote, ki se daju iz drž. nastavljenec i upokojencev izmognati, ako se jih pusti stradati in v nagoti, vendar niso tako malenkostne. Zračunano je, da se je bivša Austrija v zadnjih letih vojne na ta način, da drž. uslužbenec i upokojenec ni izplaćevala, kakor bi mogla mezd v razmerju z rastoćo draginjo, prihranila preko 10 milijard. Ker se te metode še v većem obsegu drže tudi naši drž. krmlariji, je umevno, da uspeh ne more izostati. Cene živilom so povprećno za 2500 odstotkov više kot so bile pred vojno, a naši prejemki so povišani le za 800 odstotkov; ne dobivamo tedaj niti tretjine onih prejemkov, ki smo jih imeli pred vojno! Neumestno je, ako se zgražamo le nad verižnici, vojnim dobićkarji i draginjo. Moramo si biti le svesti naše pravice: zahtevati zvišanje naših predvojnih prejemkov za toliko odstotkov, kolikor so se zvišale cene živilom i drugim

potrebšćinama ter izpolniti naši zahtev staviti rok. „Do tu in ne dalje!“ Ali si armada državnih uslužbenec, armada inteligentov res ne more na nikak način priboriti v državi toliko moći i veljave, kot kopica parlamentarnih pohajalcev i ministrov po milosti strank? Ker je vladi vse mogoće, celo napovedati vojno, ki nikomur ni priljubljena, ji je tudi mogoće ustvariti i drž. uslužbenec mogućnost, živeti.

A. P-k.

Aćimovićade se v carinskom pašaliku v Sloveniji nemoteno nadaljuje. Kar se godi v naši carinski upravi, mora vsaki normalno misleć človek smatrati za nemogoće v kolićkaj urejeni upravi. Pritožbi i protestov proti z. n. o. z. s strani strank i uradnikov kar nigoli. Poroćali smo že, s kakšnim prijmkij obkladajo stranke neki car. uradniki, kako jih pošiljaju „na polje“, kako jih dejansko mećeju iz uradnih lokalo, ter o podobnih kulturnih cvetkaj, ki se gode pod Aćimovićevim upravništvom. Oblasti se ne ganećo. Aćimović i njegovi oprode sede mirno na svojim mestih. Kar bi drugod niti eno uro ne bilo možno, traja pri nas že na mesec. V „priznanje“ svojih „zmogućnosti“ naprećuju razni upravni i neupravni, slov. i hrv. carinariji pa moraju gledati, kako se mirno i tiho delijo boljša mesta i napredovanja. Nj tećko preraćunati, kdaj jih bo v čin. vrsti prekosil zadnji novovstopivši „radikal“. Saj je Aćimović za svoje neumorno „delovanje“ v Sloveniji od sredi decembra 1919 do aprila t. l. napredoval nić već kot trikrat v čin i plać. Zadnji čas je prićel tudi svoje uradnike pošiljati „na polje“ z lubeznivo grožnjom, da jih da drugaće iztirati z žandarji. To se je pripetilo 6. maja v službi osivele mu uradniku, ki ima že 34 službenih let, ima veliko prakso i ki ga Aćimović ne doseza niti do kolen, ne glede na to, da ima A. komaj 17 služb. let i še teli ne vseh v carinski stroki. Aćimović je pa tudi zelo salamonski v svoji razsodbi. Istega uradnika je kratkim potom kaznovao z ukorom i 2 dni globe, ker je v Aćimovićevi odsotnosti dovolio č. g. temu, da je smel ići zajutrkovat ob 9. dop., ko je vršio službu že od 7. jutraj ter za to posel porabil dobre pol ure časa. Aćimovićevi oprode prihajaju v urad, kedar jim drago. Ako se Aćimović opozori, da ni mogoće strank odpraviti, ker še ta i oni „funkcionar“ ni navoć, pravi „Što ću ja?“ i mirna Bosna. Prav po „bratovsko“ se torej dele v carinski upravi dobrote i klofute. Živela taka vzajemnost! Kako dolgo, je seveda drugo vprašanje.

Opozarjamo na inserat tvrdke F. Potoćnik.

Uradniki neke carinarne, pridobivši novega naroćnika za naš stanovski list „Naš Glas“, klićeju uredništvu iz vsega srca: Le tako neustrašeno naprej v borbi, tećki i trdi, za korenito preureditev vladajoćih neznosnih razmer, pod katerimi tukajšni Slovenci i Hrvati jećimo! — Na boj za enakopravnost i svobodo!

Listnica upravništva.

G. A. K. Vel. Kikinda št. 10, 11, 12 i 13 nimamo već na raspolago.

M. V. Št. Rupert. — Za 1. polletje 1920 imate na naroćnino še vplaćati znesek 5 K, od 1. 7. 1920 po 18 K četrtletno.

G. Martinić Blok. Izvolite nam vposlati seznam pretplatniko, ki so vplaćali svot

Rogaška Slatina

Najboljša mineralna voda

Tempel vrelec, namizna voda

Styrja vrelec, medicinalna voda

Donatski vrelec, medicinalna

voda najmoćnejše vrste.

Zastopstvo v vseh većjih mestih i krajih. Dobiva se v vseh prodajalnah i restoracijah : : Pojasnilo daje

Ravnateljstvo Zdravilišća Rogaška Slatina.

315 K. Brez tega ne vem, kdo je plačal, koliko in za kateri čas.

G. St. S. Gospič. Četrtgodišnja pretplata 18 K. Izvodi št. 1—22 nam so pošli in jih ne moremo nikomur več poslati. Novim naročnikom zaračunamo radi tega naročnino od onega časa dalje, ko jim začnemo pošiljati list.

„Samopomoč“ v Ljubljani kupuje vsakovrstna živila in druge potrebščine v vsaki množini. Tovariši se prosijo, da proizvedejo po takem blagu in posredujejo v prilog zavoda, ki deluje v korist vsem javnim nameščencem. O zaloga, oziroma ponudbah naj se poroča naravnost „Samopomoči“ v Ljubljani, Vodnikov trg šte. 5, ki poravnava radevolje vse stroške.

Tovariši. Agitirajte za „Naš Glas“! Nabirajte inserate in prispevke za tiskovni sklad ter pridobivajte nove naročnike!

Vzajemno podp. društvo v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Posojila na osebni kredit: 6%. — Posojila na hipoteke: 5 1/2%. — Mesecna odplačila. Ranžijska posojila na več let; mali vračevalni obroki. — Pisarna: Kongresni trg 19. — Uradne ure od 3. do 12. ure. — Prospekti brezplačno na razpolago. — Rezervni zakladi nad 500.000 K. — Hranilne vloge 3 1/4%.

Kavarna „Central“

19-3

se priporoča za mnogo-brojen obisk. Pristna kava, cena in solidna postrežba.

Stefan Miholič, kavarnar.
Ljubljana - Sv. Petra nasip.

Modni salon Stuchly - Maške LJUBLJANA,

Zidovska ul. 3,

Dvorski trg 1.

Priporočamo veliko izbiro najnovejših svilenih klobukov, čepic in slamnikov za dame in deklice.

Popravila točno in ceno.

Žalni klobuki vedno v zalogi.

17

Najstarejša spedijska tvrdka v Sloveniji

R. RANZINGER

Ljubljana spedijska pisarna Ljubljana

Podjetje za prevažanje blaga juž. železnice. Brzovozni in tovarni nabiralni promet iz in v Avstrijo. Zaccarinjenje. Podjetje za prevažanje pohištva. Skladišče s poseb. zaprtimi kabinami za pohištvo.

Brzjavi: Ranzinger. 24-2 Interurban telefon 60

Prvi in edini slovenski zavarovalni zavod.

Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani, Duajska cesta 17,

je ustanovila oddelek za

življenjska zavarovanja

Sprejema: V življenjskem oddelku: zavarovanja na doživetje in smrt v vseh sestavah; zavarovanja na otroško doto, rentna in ljudska zavarovanja pod najugodnejšimi pogoji.

V požarnem oddelku: zavarovanja vseh premakljivih in nepremakljivih predmetov, ki se poškodujejo po ognju, streli in po eksploziji svetilnega plina po znano nizkih cenah.

Podružnica: CELJE, Breg 33.

Posebni atelje
Obračanje in moderniziranje oblek.

Uradnikom se priporoča tvrdka.

F. POTOČNIK

večletni krojitelj pri dvornim založniku Tillerju na Dunaju.

LJUBLJANA
Šelenburgova ulica 6./1. desno.

Uradnikom znaten popust.

Westinghouse
Watt
Hremenezky
Metax
Eksport & Import